

Toimetuse Narvas, Salme tän. 5.

Toimetuse kõnetunnid igal tööpäeval
kella 1—2 päeval.

Tellimiste vastuvõtmine talituses, Salme tän. 5
iga päev kella 8—16.

Väljaandja trükkkoda „Koit“.

Nr. 39

Narvas, laupäeval, 4. aprillil 1942. a.

XXIV aastakäik.

Mõtteid kevadpühiks

Tänavu peaks siin maal eriti mõistatav olema kevad- ja ülestõusmis- pühade tugevalt sümbolne tähendus. Pühaderõõm ja elu võiduhõise surma üle, mis järgnevad kannatusaja tõsi- dusele ja suurima kõigist surmapäe- vadest, suur-reede õudustele, on küll väga paljudele inimestele meie aja sündmuste ja nende südame tunnete sümboliseks väljenduseks: peale ras- keimat ja külmemat talve, mida inimesed mäletavad, paisutavad õrnad kevadtuuled jälle pungasid, avavad meie vägedele teed võidule! Oma võitlevate kamraadide ohvrimeele tõttu võib nüüd ka sellele maale peale raskeimat kannatusi ja lootusetuse õud alata uus elu, töö ja ülesehituse tõuseng. Poliitilisele vaatepiirile ilmub terve Euroopa ilusama tuleviku uus päev ja äratab paljude uut energiat, uut tahtet ja uusi lootusi.

Ja kõik selle, mis meid sisimalt täidab, omistab enamik inimesi oma kevadpühade sisuks. Aga kas ei jää sealjuures siiski mitte varjatuks selle päeva tõeline ja palju sügavam mõte? Seda, kas kevadpühade suudab näha ainult sümbolset väljendust selle maailma ja selle elu sündmustele — ja olgugi need, nagu tänavu aasta, ka ülemaailmse tähtsusega, suurimad ja ilusamad —, seda inimest võiks in ma võrrelda vaid mehega, kes ühel targal ja heal kuningal, kes päästab ta elu meeleheitlikust olukorrast, ei pane muud tähele kui ainult tema ilusat mantlit.

Eks tegelikult peaks see olema ümberpöörult? — Mitte ülestõusmine ei ole looduses ja rahvaste ajaloos tarkava elu võrdluseks, vaid keha kevad oma puhkeva elu tuhande imaga, sumuti kui korra ja ülesehituse jõudude suurepäraline võit hävingu ja orjastamise üle peavad olema meie kui Jumala, kõigi nende imede looja, võimsaks kutsumiseks, et märgataks tema veelgi suuremat ja viimselt otsustavat, alles kõigile muule oma õiget tähendust andvat imet, mis üle selle maailma ja selle aja küünib ja ei igavesti kehtiv.

Kristliku ülestõusmispuha mõte ja tähendus on lõpmatult palju suurem ja tähtsam kui see, mida meile küll võib öelda iga õitsev oks. Jeesuse Kristuse ülestõusmises avaldub elava Jumala meie heaks toimunud tegu, mis on kõigiks aegadeks kummuta- matu, igavesti kehtiv. Selle asemel, et olla ainult ajutiselt üles ja alla voo- gavas laineookeanis tõusu mõistu- kujuks lõppude lõpuks ometigi ajali- kus looduse elus ja rahvaste ajaloos, seisab ülestõusmine sellele kõigele vastandina kui igavene ja muutumatu absoluut. Kristuse ülestõusmine on igavene Jumala üllas võidumärk, et meile tajunatu maailm on murdnud sisse kaduvasse maailma, kus elu ja surm on alalise vaheldavuses. See on elu lõplik võit üle kõigi maise surma.

Või lihtsamalt öeldud: Kristlik üles- tõusmine ei ütle mitte ainult meile, kes me bolshevistikust põrgust ja ebainimlikust talvest õnnelikult välja pääsenult seisame uute ülesannete ees, julgustavat lohutust; vaid tal on

ka nende kõigi kohta vääramatu keh- tivus, kelle kehad peale kirjeldama- tuid kannatusi ja hirmsamaid võitlusi ja piinu leavad kusagil ühes neist paljudest laibahunnikuist kaugel tundu- matul Vene lagendikul. Ülestõusmis- pühad on maksvad üle surma ja unu- tatavuse, kuna see on kõikvõimsa elava Jumala tegu, kes Jeesuses Kristu- ses meie pärast „on võtnud surmalt tema võimuse ja on avalikuks teinud elu ning igavese töö“. Ja sellepärast suudab Jumalapoja ülestõusmine seda, mida ei ole suutelised kevad ja uuesti ülesehitamine: armastavaid südameid trööstida selles elus jäädavalt kaota- tud armastatu pärast, muidu paranema- matuid haavu tõeliselt terveks ravida. Sest Kristuse ülestõusmine ei kõnele üldiselt sellest, et varemest võib tärkata uus elu ja et isade veregä võidetakse lastele rahulik tulevik, — ta kõneleb täiesti isiklikult sinule ja minule ja sellele mitte enam meie juures viibivale armsale, et surm on võidetud ka sulle ja mulle ja temale, meie kallimale; et sulle ja mulle ja temale on valmistatud tõeline vanku- matu elu, mis ei saa ähvardatud ega tehtud küsitavaks mingi maise jõu, isegi maise surma läbi.

Et ülestõusmine, kui meile ja meie mõistusele ebatajutava Jumala ma- ilma sisse murdmine, meie mõistusele loomulikult ei ole arusaadav, see on nii endastmõistetav, et see ei tohiks raskendada kahtlustega meil usku selle toimumise tõesse. Kui palju muud, hoopis palju lihtsamat ja maist, on mittemõistetav meie mõistusele, mida meie meeldi nii palju usaldame. Kuid ülestõusmine ütleb meile veel midagi teist:

See, kes on võitnud kõik elu-va- nulikud jõud, valu, patu ja surma, on elu isand, on kõigi elu valitseja, on sellepärast ka sinu elu ja surma isand — ja seda mitte selle maailma mõd- duvas mõttes, vaid igavese maailma lõplikus mõistes. Ei lase sa teda olla mitte oma elu isandaks ja ei taha sa mitte võtta osa tema suurepäralisest ülestõusmise võidust, siis jääd sa surma valda, kuigi sinu veri tuksub nüüd kevadel veel nii elurõõmsalt ja uneled nii palju uuest ülesehitusest ja uuest elust.

Kuna „hinge surematus“ on vagaks muinasjutuks ja edasi elamine oma sõprade mälestuses on õieti vähe lo- hutav, tähtsusetu ja peagu kõigile ka väga lühiealine väljavaade, peaksid sa lõpuks mõistma, et ainult Kristus üksi võib sind päästa surmast tõeli- sele elule ja sellepärast peab ta seisma sinu elu ja elu kujundamise kesk- punktis. Ta peab olema sinu südame isand!

Pühitsemise õieti ülestõusmist ja tehkem kõige elu kuningas ka oma elu kuningaks! Siis suudame meie ka aja suurimas tõsiduses ja meil lahku- nud armsaid valusalt mälestades kõi- gutamata ja rõõmsa usuga hõisata: „Surm on ära võidetud. Surm, kus on sinu astel? Põrguauk, kus on sinu võim? Jumal aga olgu tänatud, kes meile on annud võidu Issanda Jeesuse Kristuse läbi!“

Dr. K.

Kirikukellad relvadeks

Nädala jooksul koguti Eestis 278.208 kg värvilisi metalle

Tallinn, 2. aprillil. Nagu senistest andmetest nähtub, on värviliste metalle kogumise aktisioon üle maa and- nud häid tulemusi. Esimese nädala jooksul on kogutud metalle 278.208 kg, kusjuures üksikulest kohtadest puudu- vad veel andmed. Tallinn ühes Nõm- me linnaosaga on kogunud värvilisi metalle 117 000 kg ja Tartu 34.000 kg. Viljandimaal on rida luteriusu ja ap- õigeusu kogudusi otsustanud anda

ära kirikukellad. Nii on teatanud vas- lavast otsusest Kolga-Jaani luteri- ja õigeusu kogudused, Suure-Jaani õige- usu kog, kes annetab 4 kella, Karksi õigeusu kog., Tännasilma õigeusu kog., kes annetab 5 kella, Põltsamaa luteriusu kog., Inavere luteriusu ko- gudus j. l. Viimastmainitud kogudustel on enamased kirikud maha põleta- nud, kusjuures on kellad säilinud kok- kusulanuna ja tarvitamiseksõlmatuna.

Narvas annetatud 5482 kg värvilisi metalle

Esikohal püsib N.-Jõesuu kogumispunkt

Värviliste metallide kogumiskatsioon Narvas on jätkunud edukalt. Aruande järgi kogumispunktidest 24.—29. mär- tsini oli kõigis Narva kogumispunkti- des annetatud kogusummas 5482 kg värvilisi metalle. Sellest on vaske 2603 kg, inglisina 3,85 kg, nikli 39 kg, seelina 606 kg, messingit 1893 kg, pronksi 81 kg, uushõbedat 5 kg, hõ-

bedat 0,8 kg, tsinki 121 kg, alumi- niumi 13 kg ja muid metalle 11 kg. Nagu selgunud on seni suurema hulga metalli annetanud K. Sikk N.- Jõesuus — nimelt 121 kg tsinki ja 59 kg vaske.

Linnavalitsuse majandusosakond andis kogumispunktile üle 176 kg vaske.

Õnnelik noorus ja kevad

Vasakul:

See on kahtlemata õnnelik noorsugu, keda Suur-Saksa- maal tänapäev juhtakse kas- vatuspõhimõtte, mis taotleb vaimlise ja kehalise tubliduse kooskõlastamist. Nii pakutakse saksa noorsoole, laste maale- saatmise suurskistlooni raames, mitte ainult võimalusi Suur-Saksamaa maakondade võluva maastiku tundmaõppimiseks, vaid siin leiab suurlinna noor- sugu esmaajooni kosutust ja uut virgutat edaspidiseks eluks.

Täiesti sundimatuks kujuneb maale toimetatud laste vilbi- mine kodides, erakorterites ja laagrites. Seda suurema val- mustusega harrastab noorsugu sportlikku treeningut ja kehalist kasvatus, nagu kujutab pilt.

Paremal:

Kaks, mitte ainult Suur-Sak- samaal vaid ka välismaal tun- tud ja hinnatud öde Lles ja Sybille Spalingeri nende kuns- tilises tantsuloomingus, mis võ- lub ja valmistab publikut kõik- jal nende esinemisel.

Merelahing India ookeanis

Reuter, 2. aprillil. Liitlaste peakorte- ris olev kirjasõja julustab, et liit- laste ja Jaapani merijõud on kohlu- nud India ookeanis ja suur merela- hing on pöörajali käimas. Kirjasõja leadele järgi lugevad õhujõud võla- vad võitlustest osa. Lähemaid teateid ei ole veel saadud.

Nõukogude rünnakud löödi tagasi

Juhi peakorterist 1. apr. Saksa sõjajõudude ülemjuhatus teatab: Donetsi piirkonnas on taas tagasi tõrjutud tugevate vaenlase üksuste rünnakud. Ka kesk- ja põhja- sektoris on vaenlase rünnakud löödud tagasi ägedates lähivõitlustes.

Soome rindell

Helsingi, 1. aprillil. Idarindel on meie kahurvägi hävitanud palju vaen- lase laskepösi ja tekitanud selle positsioonides tulekahjusid. Jalaväe raskete relvadega on saadud mitmeid tabamusi vaenlase laskepessadesse ja varjenditesse. Rinde põhjaosas peetud võitlustes vaenlane kaotas 150 meest langenutena.

Taanist Soome veel 2 mil- jonit kilo võid ja 5 milj. kg. suhkrut

Helsingi, 2. apr. Taaniga peetud läbirääkimiste tulemusena kirjutati eile välisministeeriumis alla kokku- leppele, mille järgi Taani lubab aprilli—juunikuu jooksul Soome vee- tavate enne lubatud ja veel kohale saatmata kaupadele lisaks 2 miljonit kilo võid ja 5 miljonit kilo suhkrut ning lisakontingendid aedvilja seem- neid ja mitmesuguseid toitaineid. Saadav või võimaldab säilitada Soo- mes senised võinormid ka teisel poolaastal.

Narva teatrile 1000 rmk. toetust

Järjekordest osana perioodilistest loetlustest määras Haridusdirektorium neil päevil teatrile 64.000 RM. Pro- vintsi teatrile vahel jagunesid toetus- summad järgmiselt: „Vanemuise“ teatrile Tartus 13.000, „Endla“ teat- rile Pärnus 2.000 RM, Narva teatrile 1.000 RM, Rakvere teatrile 1.500 RM, „Kand’e“ teatrile Võrus 1.500 RM, „Säde“ teatrile Valgas 1.000 RM, „Ugala“ teatrile Viirandis 1.000 RM ning Kuressaare teatrile 1.000 RM.

Suuremaid kogusi on annetanud veel Jakob Kruglov — 30 kg, Tiit Jää — 24 kg ja E. Klaaser — 17 kg. Kogumispunktidest on esikohal püsinud Narva-Jõesuu kogumispunkt 1567 kg metallihulgaga. Teisel kohal on linna materjalide ladu Siur 1, 20 840 kg ga, kolmanda kohal on Kreen- holmi punkt 711 kg ga ja neljandal linna kaubaladu Peetri platsil 639 kg ga. Kogumispunktid on avalatud kella 10—19-ni. Suur-reedel ja esime- sel pühäl on kogumispunktid suletud. Teisel kevadpühäl on punktid avatud kogu päeva kella 9 kuni 17-ni.

Rõõmsaid kevadpühi!

„Põhja Kodu“

Cripps meelitab Indiat lubadustega

India rahvuskongress nõuab Indiale iseseisvust

Shanghai, 30. 2. New Delhis sir Stafford Cripps avaldas üksikaju ka- vast, mille Briti valitsus esitas Indiale, selleks, et täies ulatuses mobiliseerida India inim- ja toormaterjalide reserve Churchill'i sõja kasuks. Kava olulised osad oleksid: Pärast sõda India saab dominiiooni seisundit oma põhiseadu- sega, kusjuures Indiale on õigus ise otsustada oma siseasju, arvatud välja riigikaitse, kuna riigikaitse andmine India kätte „desorganiseeriks kogu süsteemi“.

India rahvuskongress omalt poolt on seadnud üles nõudmised, et Briti parlament tunnustaks India rahvus- likku iseseisvust, et vaba India valit- sus varustataks kõigi volitustega ise- seisvuse väljakuulutamiseks ja otse- kohe moodustataks India keskva- litsus.

Venemaa eestlasi pühadeks kodumaale

„Eestlane on visa nagu pajuvõsa...“

Narva karanteenpunkti kaudu ko- dumaaale evakueeruvate eestlaste arv on eriti suuresti tõusnud enne pühi. Praegu viibib karanteenis ligemale 350 eestlast, kes on jätanud maha oma senised purustatud eluasemekohad Venemaal, et uut elu alustada oma rahva hulgas. Nagu varemalki sa- bunud, kõnelevad ka seekordsed ko- dumaaale jõudnud eestlased elust pu- nase terrori all meie juba tuntud hirmu- ja kannatuslugusid. Üks Gat- shina eestlane kõneleb, et bolshevi- kud ütelnud eestlastele kohta: „Kollek- tiiviseerimisel venelastega saab veel hakkama, kuid eestlased — need on püsti saadanad“. Kui esimesel rüüsta- mislainele võeti talupidajalelt ära maa ja kariloomad, lubati talupidajalel pidada vaid üks lehm. Venelased leppisidki selle o'ukorraga, põhimõtte järgi—jumal on andnud ja jumal on võlnud. Eestlased aga kasvatasid üles vasikaid ja varsti oli nendel jälle laudas 2—3 lehma. Ühes külas, kus punased viisid läbi põhjaliku rüüstamise kollektiviseerimise sildi all, olid paari aasta pärast eestlastel jälle jõukas elujärg käes. Kui siis bolshe- vikud sellisest „väärnählest“ said hai- su nina, tüüdi külla uut laastamis tööd legema. Üks kommunist ütelnud siis: „Eestlane on visa nagu pajuvõsa, lehma võlad, varsti on tal jälle kaks

asemel“. Ja kuna eestlasi talaliste äraproovitud võitega vaeseks ei saadud teha, siis ei jäänud punastel muud üle, kui neid hakata massili- selt saatma Siberi taigadesse ja Põhja- Venemaa metsadesse sunnitoole.

Paberose pühadeks annetakse võimaluse korral

Vaustasemeli käesoleva nädala teadaandes ei ole teatavasti ette näht- tud korraidust paberosside väljajaga- miseks. Nagu varustusametist meie järelepärimisele vastali, loodetakse paberosse saada laupäevaks, milal kauplustes antakse välja tavaline norm, s. o. 25 tükki. Paberosse on ette nähtud iga kuu kohta 100 tükki suitsetaja kohta, seega iga nädal 25 tükki, Kuna aga näd- laid kuu kohta tuleb rohkem kui 4, siis peab para- matult 3—4 kuu kohta üks nädal jääma paberosside väljajagamisel va- hele. Juhul, kui pühade eel õnnestub paberosse saada, jääb tavaline norm saamata mõnel järgmisel nädalal.

Rooma-katoliku kirik

1. ülestõusm. pühäl kell 7. homm. üles- tõusmise protsessioon (resurrektsioon) eesti- keelse juhtusega ja missa-ohver; kell 1/211. homm. suur missa
2. ülestõusm. pühäl kell 10. homm. eesti- keelne juulus ja suur missa.

Kes veeretab ära kivi?...

(ülelõustamisepühadeks 1942).

„Ja kui nad vaatavad, nägid nad, et kivi oli ära veeretatud.“ (Mk. 16-4). Kes veeretab? Kes tuleb ja paneb, koos su enesega, käed külge ning olad alla su purunenud elule ja viituvajunud majaseinale, parandab ja tõstab jälle selle üles? — Kes tuleb ja riivab oma mehise käega su nii õõks muutunud elutaevast ja hajutab seal kõik pilved? — Kes tuleb, näeb valu su südames, võtab osa su lese-silmaveest ja ütleb su nutvale pisike-sele: „Kuivata silmad! Kuivata, väike sõber! Sest õõ on mööda ja päike paistab?“ —

Kes veeretab? Kes tuleb, tõstab, paneb käed külge ja hajutab?—Kõik õõ ja lume, valu ning pisarad su elust ja su ümber! — Nõnda on küsi-tud ja küsitakse ikka siin maailmas. Ja seda veel siis, kui on kevad väljas ja su ümber. Kui tuleb lumi, vaatavad naeratades pajuurvakased su aknale ja tervitavad sind esimesed lillesilmad. Ent sina aga: sa ei saa nagu kuidagi vaadata vastu neile. Ei ka pisutki neile vastu naeratada ja neid tervita-tada. Või kui tervitad ja naeratadki, siis ainult väliselt, pinnaliselt, kuna aga rinnas põleb endiselt edasi süda ja jooksevad valuvesi silmad... Ja küsid ainult: „Kes veeretab? — Kes tuleb, tõstab ja kuivatab?“...

On jälle ülelõustamisepühad. Pühad üliarmsad ja nii südamelähedased, nii sügavad ja suured omalt valjuselt ning väärtuselt. Ja seda ikka peami-selt inimese väsivale vaimule ja nõrke-da tahtvale hingele. Kui kevad loodusele ja päike väetile lumililleke-sele. Et hüüda sulle su raskusis kui üle lumelagendike ja kaljurahnu-de. Sõras, valguses, päikeses ja viimas hüüda: „On võit elul! Sulavad ära jälle kõik lumimäed ja veerevad ki-vid. Kõik külmad surmakivid“ su rin-nalt ja ümbrusest ja sa elad jälle!“ —

On pühad omas ülelõustamisvalgu-ses. Su valu vaigistavad ja silmi kui-vatavad, sind kinnitavad ja kõiges julgustavad pühad. Kuid ometigi: on siiski väga palju siin põrmuelus neid inimlapsi, kes ei näe ega mõista nagu sugugi seda ülelõustamisväge ja val-gust eneste ümber, mis peab hajuta-ma ja veeretama kõik õõ ja rahnu-d su elus. Ja seda veel praegushetkede maailmas ja selle elus!

Sa loed ja kuuled: „Ja kui nad vaatavad, nägid nad, et kivi oli ära veeretatud“. Sa tead ja kuuled ka, et on ülelõustamisepühad, mis peavad sind kõiges omas valguses julgustama ja ülespoole tõstma. Ent ometigi: sa lamad ikka oma eluga kivi all! Suure ja raske kivi all, mis rõhub nii sinu kui kõigi su armsate—vanemate ja laste eluuksele... Et seal on koos kõik su vaesus ja häda, lein ja mure. Su hädine tervis ja külm tuba. Su kaugel kannatuses olevate laste ja vanemate elu. Ka su oma vaim ning jumalik hingki, kes väsib ja nõrkeb nii sageli. Ja seda veel siis, kui aiaid sa juba oma maise rännu peatselt lõpu ja lähened vaimus haa äärelle. Ja vaatad selle, sind kord vastuvõt-vasse, sügavusse... Et siis ja neil het-ketel sa ikka leiad: olen kivi all! Suu-re ja raske kivi all ja polegi kui üldse siin maailmas ja meie ümber seda jõudu ja väge, mis võiks sind selle kivi alt — maise risti ja häda ning igavestest surmabõst päästa ja tõsta jälle üles!

Jah tõesti! Nad on mõlemad väga sarnased siin maailmas: raske kivi-rahnu ja pitseri alla maetud Issanda ülelõustamisõõhaud ja elukoormates ning tultes rändav inimese süda. Ja kuidas veel? Nõnda, et mis näib ole-vat väliselt ühe juures võimatu, see ka teisel. Et ei saa nagu kuidagi ära seda rahnu ja pitserit tollelt haualt ja eluuksest! Ja teisalt jälle: mis sünnib ühele — Issanda ülelõustamisõõ-haualle, see sünnib ka teisele—inime-se murtud südamele! Et nad saavad mõlemad imevases lahti ja näevad valgust! Ja veel nõnda, et saab vii-mane esimeselt tohutu elujõu ja tiivad, mis teda kõikjal ja kõiges kan-navad!

Milles seisab siis ülelõustamispuhade rööm meile? Selles, et on nüüd mööda talv ja võit valgusel ning elul. Et on nüüd lahti Issanda ülelõustamisõõhaud ja hoovab sellest valgus: põhja ja lõunasse, itta ja läände. Ja veel nendele, kes on iseeneses jõue-tud ja palvetavad selle poole. Ka selles, et juhib nüüd kõike maailma ja selle heitlevat elu ülelõustanud Issand ise oma elukätega. Nõnda kui väejuht või elust tervel liinil ja rindel ning paneb seal kõigi võitlejate raskusi tähele. Ja veel nõnda, et kui näeb Ta silm kuskil meist mõne väsivat ja murduvat. Leina, valu, vande, patu ja ülekohtu läbi ning all väsivat ning murduvat! Siis Ta astub kohe meile ligi. Või kui mitte ise, siis läkitab oma inglid. Needsamad inglid, kes kuulutasid jõuluõõl maailmale suurt rõõmu ja veeretasi õue hiljem haa-uksest rasked kivirahnu. Kes tõsta-

vad siis jälle meid siin üles. Ka kuristikest ning surmahaudadest üles ja hüüdvad meile: „Armas, saa terveks! Terveks siin ja igavikus ning ela jälle!“

Lugesin mõned päevad tagasi sellest ajalehest, kuus viidi ära kütüdi-tatuna mõõdunud aastal kurjakätest Alutaguselt üht endist kriminaalassisten-ti ta perega. Nad tulnud koidu-algel suure salgaga hambuni relvasta-tult tanga vangistama, küsimata sellest, et polnud tal midagi enese ega oma kaitseks peale kahe palja käe. Olnud tol äraviidaval teiste perekonnaliik-mete hulgas ka kaks noort keskkooli-ealist tütar. Viimased olnud imelikult juba enne koitu tol hommikul, kui vaimus ette käsu saades, üleval ja laulnud ülal omas toakeses. Seal päikesehelges kodus, kevad-suve vilja-põldude ja lilledel keskel hommiku-sõras laulnud: „Sää!“, kus rukkiväli lagendikul heljub... Ent siis korraga: lõigatud kui noaga katki see laste-laul ja tardonud helid neil keeltele. Raudsed käed koputanud müri-nal uksele ja nõutud kiiret nende toast väljumist. Kuid tüdrukukesed aga, nähes oma süütut isa vangistatult käeraudades ja tundes oma südame-tunnistuse puhtust, nad ei väljunud ja hakanud vastu. Vastu lapsemeele aususes ja puhtuses sõjariistus ära-vijajatele. Ent lühike lõpp: saanud nad mõlemad siis paar lööki püssi-laega. Paar tõuget jalaga ja olnudki sõidukis. Aga jaamas jälle: olles puh-tad ja harjunud elama kodus armas-tava emakäte puhtuses, nad haka-nud jällegi uuesti vastu ja keeldunud astumast musta loomavagunisse. Kiskunud järsku endid lahti külma-dest soldatitekätest, tunginud läbi miilitate esile ja hüüdnud üksteise võidu sinna poole, kuhu viidi just praegu oleid lahutatu isa: „Isa! Isa, kus sa oled!“ — Aga või isa neid enam kuulnud ega näinudki, ka sealgi: haaranud jällegi kinni külmad käed nende lastekätest. Jällegi kummalegi paar jalahoopi ja nad olnudki vagu-nis. Vagunis — veeremas ida surma-väljade suunas. Sinna, kus ei laula vist enam millalgi nende lapsesuu seda oma armsaimat päikesekodu

Toetust sõjaskannata-nuile pühiks

Kevad-pühadeks Eesti Rahv Ühis-abi tahab kõigi sõjaskannatanud kodanike olukorda veidigi kerge-nada ja neile abiks olla suurendatud rahalise toetuse maksmisega. Kevad-pühadeks toetust makstakse igal lõp-päeval ERÜ Narva komitee kontse-leis, Koidu 13, samuti ka kõigis valla alltoimkondades kella 08—14.00. Toe-tust saavad kõik sõjaskannatanud, kes on ERÜ Narva komiteeli ja all-toimkondadelt toetust saanud, viimase toetuse summa k-hekordses suuruses, kuid mitte üle Rmk. 50.— Toetust ei saa need isikud, kes 1) on saanud omale tööd või teenistust, millest võib täiesti elatuda, 2) kes elunevad väljas-pool komitee (resp. toimkonna) piire, kuuludes seega abistamisele oma elu-koha järele, 3) kes peale 1. jaanua-rii, 1942. a. ei ole esitanud toetuse palvet ja 4) keie kohta on selgunud, et on võlnud kommunistlikust tegevus-est osa.

Sõjaskannatanud, kes ei ole veel kätte saanud märtsikuu toetussummat, arvatakse viimasele juure ka pühade-toetus. Pühadeletoetuse väljamaksmine lõpeb 15. aprillil.

Seemnevilja külviajaks

Saabus on taas külviseis. Ras-keimaks probleemiks maa üleshari-mise kõrval on siin seemnevilja küsi-mus. Enamikus taludes on seemne-vili olemas, kuid on siiski küllalt ka neid majapidamisi, kus ta mimesugu-seil põhjusil puudub. Neile maa-pidamisile peame appi tulema — on ju meie kõigi huvides, et ükski põllu-lapp ei jääks meil tänavu seemenda-mata. Tavalise seemnevilja kokkuostu kõrval algatas ka ERÜ seemnevilja kogumise aktsiooni, mis kohapeal-sele teadele järgi töötab anda kül-laliki lõhusaid tulemisi. Iga vilja-annetus saadetakse vajalikkude and-metega sordipuhituse jne. üle varu-slatul eraldipakendis kogumiskohla, kus samasuguste omadustega seemne-kogused ühendatakse, sorteeritakse, vajaduse korral puhitakse ja siis vasti väljajagamiseks lalali saadetakse.

Kevadpühad on ukse ees — peale pühi loodetavasti on lumi kadunud ning võib põllumees suruda adralata lõhnavaesse musta mulda. Selleks ajaks peab ka külviseeme olemas kohapeal. Seepärast rüütkem kogumis- ning ette-valmistus- tööd. Päike kiirustab ja aeg kohustab.

lauu, laulu kodulagendikel heljuvast rukkiväljast. Ja võibolla, et kui jätabki seal kannatuses suur surmakivide äraveeretaja Issand alles omas armus nende maise elu, ja tulevad nad kord sealt siia tagasi. Siis ometigi: nad ei saa enam kuidagi, samuti kui tuhan-ded teisedki äraviidud eesti pojad ja tütre-d, oma suud lahti naeruks ja lauluks...

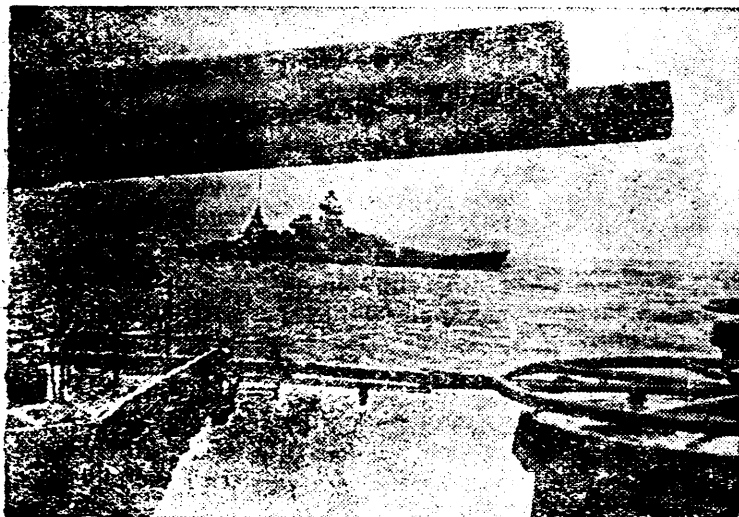
Tahan mõelda, rohkem kui mil-lalgi varem, neile selle aasta ülelõustamisepühadel siin pea kevadekullas jälle heljuvaid kuldse kodu rukkivälja-del ja lagendikel kõigile siin elavaile ja olijale. Neile, kelledele ei löõdud taeva imearmus õõsügavusis mitte püssipäraga ega surutud surmavagu-nite sügavusse. Kes elavad siin ja võivad laulda ikka nagu siiski oma päikeselaulu. Helget rukkilaulu kodule, päikesele... Hingelaulu sinitaevale ja seal olevale suurele Jumalale!

Ent rohkem veel palves kõigile nendele, kellede eluustele veeretati mõõdunud aastal rasked kannatuses-surmakivid. See on: kes viidi kurja-kätest ära ja on meist kaugel: surma-lume lagendikel ja kaevanduste süga-vusis. Näijad, alasti ja peavarjuta... Kütkeis ja saatuseraudades, kui suurte ja raskete kivide all, mis rõhuvad neid ikka ja ikka rohkem sügavamale. Et näitaks võimase elu Issand ka siin oma armuimet. Ja vastaks neile seal kõi-gile, kui nad hüüavad sügavusest Tema poole: „Isa! Ülelõustanud Issand, kus Sa oled?“ — „Mu armas, olen siin! Ulata oma käsi ja võta kinni mu kätest! Mina elan ja teie peate ka elama!“ —

Aga mõelda viimselt palves ka kõigile nendele isadele, abikaasadele, poegadele ja vendadele. Kõigile nii eesti kui saksa sõpradele, kes seisav-d võitlusliinidel ja eluvalvepostidel silm silma vastu surmale. Et varjaks ülelõustanud Issand neidki kõiki oma vägeva käega ja saaksid nad viimselt kõik Tema väes võitu. Võitu õõ, pi-meduse ja surma üle! Ning hõiskaksid nii pea ka nendegi kõigi huuled: „Vaadake, kivi ei ole enam! Kivi on ära veeretatud!“

Eduard Nigol.

Saksa raskete mereväeüksuste sõit läbi Kanali. Meie pilt kujutab saksa rasked mereväeüksusi sõidul läbi Doveri kanali 11. ja 12. veebruaril, ühte uude baasi. Meie uhke sõja-laevastiku saavu-tusega on andud inglastele hoop, mis äratas tähe-lepanu terves maailmas. Pildi tagaplaanil la-hingulaev „Scharnhorst“, mis on pildista-tud raskeristileja „Prinz Eugen“i pardal manöövri-kestel saksa ras-kele mereväeüksuste sõidul läbi Doveri kanali.

Euroopa ja ookeanid

Uued suurraamid kujunevad blokaadikindlaks

Tänapäeval peavad Inglismaa ja Ühendriigid, kes lootsid Venemaa sõllaasumisest Atlandi lahingu lõpu saabumist, nentima, et sellest on kujunenud veelgi kibedam lahing kõigil ookeanidel. Roosevelti ja Churchill'i provokatsioonid viisid Jaapani - arvu poolest kolmanda mereriigi maailmas - teljeriikide poolele. Jaapan vallutas endale meredevalitsemise Väikse ookeani võitluspiirkonnas ja arendab nüüd oma aktiivsust edasi India ookeanis. Samal ajal on Saksa allveelaevad teostanud edukaid rünnakuid liitlaste laevadele Põhja- ja Kesk-Ameerika rannikul ning jätkanud oma tegevust teistel meredel.

Selles esimeses tervet maailma haaravas meresõjas seisavad ookeanid võitluspiirkondadena üksteisega ühen-duses nagu ühendatud anumad. Juba vanast ajast tulnud inglise meresõja-strateegia—koondada vajaduse koha-sel ühte teatavasse merepiirkonda, teisi piirkondi hooletusse jättes, üle-olevad merejõud — on tänapäeval igemenu-i, sest Inglismaa ja koos te-maga Ühendriigid on sunnitud end samaaegselt tegevusse rakendama „kõigil seitsmel merel“.

See on otsustav dilemma, mille ees seisab Briti impeerium. Meie vaenlaste seisukorda halvendab veel see asjaolu, et Saksamaa, Itaalia ja Jaapan võitlevad sisemisel liinil, kuna meie vaenlasi seovad ulatuslikud ühendusteel üle merede, mida võib rünnata kord siil kord sealt.

Sõja sellase arengu tõttu kõigil ookeanidel omandab sõja „mõjuvõim

Lihavõttepühade kombeld

Munade värvimine ja lihavõttejānes laenatud Saksamaalt

Nagu jõulupuu jõuludele, nii vajutavad munad lihavõttele pühade-kohase tunnusemärgi. Munad esinevad siis igal pool, venelastel isegi kirikus, kus preester neid õnnistab ja kus mune vahetatakse.

Rahvasuu püüab lihavõttepunade põhjust kristluse alusel seletada. Nii räägitakse Pärnu-Jaagupis, et munad tuletavad meele, et Jeesust on Kol-gata teel kividega visatud; Toris aga teatakse, Maarja viinud Pontius Pila-tusele kuldmunna, et see Jeesust hukka ei mõistaks; Pärnu vanemate inimeste arvates tuletavad munad meele seda, et Maarja-Magdaleena läinud keiser Tibeeriusse kuulutama Jeesuse üle-lõustamise rõõmsõnumit ja kinkinud keisrile sel puhul punase muna. Nii liigub rahvasuus munade põhjuse kohta terve rida kummalisi seletusi.

Ka munade värvimise kohta on sama imelikke seletusi. Nii teavad setud, et Jeesuse ülelõustamise ajal on kivid muutunud punasteks munadeks. Rāpinas aga räägitakse, et Kristuse minekul Kolgatale hüüdnud talle keegi munanaine, et kui ta on jumala poeg, siis muutugu munad korvis keede-tuiks ja värvituiks. Ja nii sündinudki. Säärased mitmesugused seletusi liigub üsna rohkesti rahva seas ringi.

Meile see komme on igatahes tul-nud Saksamaalt. Praegu see komme on tuntud kogu Euroopas, isegi Väike-Aasia kreeklaste ja Mesopotaamia kristlaste juures.

Vanemal ajal, kui meil veel ei olnud munavärve, tarvitati selleks vihalehti, rukkiliili, maranuid, pödrasam-malt, karikakart, kaseoksi, naistepu-nalilli jne. Nii saadi kollaseid, rohelist, punaseid, sinakaid ja kirjusid mune. Viimaste valmistamiseks oli veel üks eriline viis: värvitud muna viidi si-pelgapessa, kus sipelgad selle oma happega kirjaks tegid. Üldse püüti mune hästi ilusaks teha, sest siis loodeti suvel ilusaid ilmu.

Petserimaal on veel eriline komme, lasta mune enne söömist õnnistada. Nimelt minnakse pühade laupäeva õhtul varakult kirikusse, kuhu võe-takse kaasa saia, võid, kohupiima ja 3 muna. Need pannakse kiriku juure lauale ritta ja igaüks jääb seisma oma toiduainete juure. Kirikusse minnes pühitseb siis preester neid

toite. See komme on muuseumis üle tulnud katoliku usust.

Üks kirikus õnnistatud muna pan-nakse pühakupildi juure ja säilitatakse seal kogu aasta. Arvatakse, et kui seda muna aasta jooksul pihku ei võeta, püsib ta värske järgmiste liha-võttepühadeni.

Siis minnakse esimesel pühäl Petserimaal veel surmaiale sugulaste haudadele värvitud mune veeretama, millised hiljem sinna mulda peide-takse.

Vanasti on pühademunadega teh-tud ka mõnesuguseid nõidusi. Nii viidi Vändras muna ristteke, et mao-hagusi ja roosi ära hoida, esimesel pühäl visati aga üks muna tulle, millest loodeti kaitset tulikahjude vastu jne.

Esimesel pühäl munade vaheta-mine on veel praegugi kombeks. Maal käivad poisid veel nüüdki talust-tallu tüdrukutelt mune norimas. Vanasti oli kõik see seotud muidugi palju suuremate kommete ja ennustustega.

Lõpuks veel paar sõna munade veeretamisest, mis on eriti kombeks setude juures. Mingisugune laud pannakse poolviltu seisma, ots maha pörandale õlgedele, riidele või väljas murule. Ülevaht lastakse muna alla veereda. Esimese veeretaja järgi tuleb teine oma muna. Satub teise muna esimesega kokku, saab teine möle-mad munad omale, ei satu, saavad munad esimesele.

Mis puutub aga lihavõttejānesesse milline arvatakse lastele mune toovat, siis on ka see meile sisse toodud Saksamaalt, nagu munadegi värvimine, peale muu ka lihavõttepostkaartide varal.

Nälgivatele mesilasperedele veel 50.000 kg suhkrut

Karmist talvest järele-jäänud mesi-lasperede hukkumisest päästmiseks läks Põluliöödirektooriumi Mesinduse Kontroll-laboratooriumil Kindralkomis-sariadid lahkel vastutulekul korda mesilastele hädasöödaaks praegu jaga-tavale 25.000 kg suhkrule saada üsaks veel 50.000 kg suhkrut. Kuna esi-mene suhkru kontingent oli määratud peamiselt sõja rüüstetöö tagajärjel puuduliku talvevaruga või täiesti sõda puuduse all kannatavale mesi-lasperede hukkumisest päästmiseks, siis uus jagatav kontingent on mõel-dud kõigi praegu elusolevate mesi-lasperede säilitamiseks kevadeni.

TEATEID VÄLISMAALT

Saksa tõusead ida-alade tarvis

Berliin. Saksa tõuseakasvatust on just sõja ajal lunduvall laendatud. Erilist rõhku pannakse põllumaja-duse varustamisele heade tõusugade-ga. Ka vallutatud ida-alasid varustatakse tõusugadega. Sinna on saadetud vii-mase ajal 14.000 tõusuga. Kuid va-rustatakse pidevalt ka saksasõbralikke välismaariike. Nii on juba ette näh-tud milu vagunil tõusugu Rumeenia tarvis.

Harkovis valitseb jälle normaalne olukord

Harkov. Ukraina tõustuskeskuse-na omab Harkov erilise majandusliku tähtsuse. Normaalse olukorra talu-seadmine selles sõjasündmusist eriti raskelt puudutatud linnas teeb suuri edusamme. See on maksev eriti kul-tuurilise elu kohta. Juba mõne aja eest võis ooper jälle alustada oma tööd; koostati ka rahvuslik laulukoor, mis on esinenud juba mõningate ette-kannelega avalikkuse ees. Ka linna konservatoorium on jälle avatud. Korralduste läbi tervishoiu alal on osutunud võimalikuks avada uuesti 12 polikliinikut, 15 haiglat ja 34 ap-teeki. Lähemal ajal algavad kursused rohuteadlastele ja arstiabiilistele.

Kasvatatakse sadatuhat hektaari metsa

Kraakov. Saksa valitsuse poolt Kindralruberimangus läbiviidavale ülesehitustööde hulka kuulub ka suur metsakasvatusp-ogramm. Sellel väga metsarikkal maa-alal on poolakad vii-maseil aastail teostanud kohalavat rõõvmajandust, mille läbi kadus pal-judes piirkondades mets peagu täie-likult. Saksa metsavalitlus on siin nüüd väevarikka tööga uuesti istutanud juba sadatuhat hektaari metsa. Loo-duskaitse-seaduse loomise abil kavat-setakse neis piirkondades viia metsa-majandus jälle korralikule tasemele.

„Põhja Kodu“

järgmine number ilmub neljapäeval,

9. aprillil s. a.

Narva koguduste elu bolshevike surve all

Kuidas kommunistid teostasid „usuvabadust“. — Jumalateenistused valguetamata kirikus.

Saabusvate kristlike pühade puhul, millal jälle vabalt ja rõõmsalt üle maa helisevad kirikukellad ning kartuseta igalüks võib minna jumalateenistusele, meenutatakse neid raskeid aegu, kui meie maal veel võimutes punane terror ja iga side kiriku või usuga „nõukogude vabale kodanikule“ võis kujuneda saatustlikuks. Enamlaste konstitutsiooni § 124 järgi pidi igal kodanikul olema usu- ja südametunnistuse vabadus, kuid nagu teisedki vabadused, nii seisid ka usuvabadus tegelikult ainult paberil ja usuinimesi kiusati taga abinõudega, mida oskas välja mõelda ainult bolshevisti-asiaadi aju.

Vaevalt oli nõukogude võim Eestis kinnitanud kannu, kui juba loodi partei agitatsiooni-propagandaosakonna juurde eriline usuasjade sektsioon, kelle ülesandeks oli usulisi tundeid kõige juurtega eesti rahva südamest välja kiskuda. Selle sektsiooni juhiks määrati N. Liidust tulnud eestlane K. Juhanson.

Usuasjade sektsiooni otsesel toetusel ja mõjutusel

kutsuti kõikjal üle maa ellu n. n. „sõjakate ateistide ühingud“.

kes pidid tegelikult kõigi võimalike abinõudega usuelu rahva keskest välja rookima. Peab aga ütleva, et need „sõjakate ühingu“ kujunesid üsna elujõuetuteks umbrohtumaidedeks ja isegi müüdi nii hea meelega enamlastega kaasa läinud isikud püüdsid siit eemale hoida. Narvaski oli ühingu vaid 2-3 liiget (juhiks oli gümnaasiumiõpilane Zagorje), keda partei tegevusetuse pärast mitmel korral hurjutas.

Teravat usuvastast propagandat usuasjade sektsioon hakkas arendama kommunistlike ajalehtede kaudu. Ilmus rida brošüüre, mille sisu oli määratud küll tavaliselt hoopis vähearene lugejale, ning kohustati neid peatükkide kaupa refereerima ajalehis ja koosolekudel. Mõned punased lehed läksid veelgi kaugemale, kui seda neilt osati nõuda. Nii ilmus lihavõtte puhul Rakvere lehes „Punane Virumaa“ joonealune, mis kandis pealkirja „Avalik kiri Jeesus Kristusele“. Ja see kõige tooremate väljendustega kirjutus algas sõnadega: „Väga austatud härra!“ Muide—kui puhkes sõda, keelati ajalehtedel järsku ära usuvastane propaganda. Igasugune selleaegne materjal, kui see ka oli tulnud informatsiooni-keskusest, tuli jätta avaldamata. Sellega lootsid punased nalivõlts viimases hädas usuinimesi enda poole võita.

Kuidas punaste ajal surveabinõudega püüti halvata usuelu Narvas, sellest jutustavad allpool meile kirikuõpetajad E. Nigol ja E. Kiviste.

Aleksandri koguduse õpetaja Ed. Nigol, iseloomustades olukorda enamlaste ajal, märgib, et õpetajal tuli tegutseda suurima ettevaatuse ja tagasihoidlikkusega, kui ta ei tahtnud, et kirik ja kogudus suletakse või juhtivad isikud vastutusele võetakse mingi kriminaalparagrahvi alusel. Eriti tuli ettevaatlik olla noortega, kuna „alaealiste usuline mõjutamine“ võis maksta ränga karistuse.

Tegelikult need kriminaalparagrahvid olidki ju mõeldud vaimulikkude rivist väljalõikamiseks. Teame ju, kuidas Venemaal vaimulikud igasuguste „süüdistuste“ alusel olid mõistetud sunniti tööle või rännanud koguni seina äärde. Ja kuna uute vaimulike peale tulek on nõukogude oludes võimatu, siis sellega loodeti kõige hõlpsamini usuelu likvideerida.

Et võrudaat noori kirikust, selleks keelati ära juba eespool nimetatud „alaealiste usulise mõjutamise“ paragrahvi alusel noortejumalateenistused. Viimast korda peeti Aleksandri kiriku noortejumalateenistus 1940. aasta jõuluis, siis aga tuli enamlaste survele sellest loobuda. Teravate karide vahele oli asetatud õpetaja ka ristimise. Kui vanemad soovisid oma lapse ristimist kiriklike kommete järgi, siis tuli võtta nii isalt kui ka emalt kirjalik tunnistus, et nad seda on ise soovinud.

Juhul, kui ilma kirjaliku loata üks vanematest oleks hiljem tõstnud kaebuse, et ristimine on toimunud tema nõusolekuta, siis vaimulikule see oleks maksnud 3 aastat sunnitiööd.

Õpetaja Nigol ütleb, et tegelikult pole ta küll kirjalikke tunnistusi nõudnud. Ja see inimeste usaldus ei petnud teda punaste ajal ka kordagi.

Mis puutub kiriklikesse talitustesse väljaspool noori, siis oli olukord siin juba märksa vabam. Sellest nähtavasti ka tuli, et teinekord isegi tuntud kommunistlikud tegelased otsisid üles kirikuõpetaja ja palusid oma isa, ema või last kiriklikult matta. Teiste hulgas, näiteks, pöördus matuste puhul õpetaja poole ka punasteaegne abilinnapea Raspel. Kuid leidis ka teisi müüdi nii „veendunud kommuniste“, kes usuküsimustes käisid siiski oma südamehääl järele.

Kõigi surveavalduste kiuste kirikuskäämine enamlaste ajal oli väga elav, elavam kui kunagi varemalt viimastel

aastatel. Eriti oli tung suur leeriõpetustel. Kardeti nimelt, et hiljem osutub leeriskäämine võimatuks ja seepärast püüti veel viimasel minutil leeris ära käia.

Noorte leeritunnid kujunesid sageli rahvuslikeks eneseavaldusteks,

kus kartamatult toodi välja isegi enamlaste poolt nii vihatud sini-must-valge lipp. Narvalased mälestavad kahtlemata veel Aleksandri koguduse leeri-püha 1941. aasta nelipühil, millal leerirongkäigust organiseeriti elav sini-must-valge rahvuslipp. Õpetaja Nigol jutustab nüüd selle kohta, et tütarlaste kavatsusest oli varem temagi üht-teist kuulnud, kuid turgu hoidnud asjast eemale. Ta näinud vaid, kuidas seekordsele leeril õnnistamiskleitide õmmeldud veidi kummalise „moe“ järgi — riidematerjaliks olnud ikka sinine, must ja valge riiet. Kui siis jumalateenistuse eel koguduse majast rongkäik hakkand siirduma kirikusse, tekkinud tütarlaste keskel hetkeline segadus ja kui taas rivi olnud korraldatud, olnud rongkäigust valmis rahvuslipp — ees sinistes, keskel mustades ja taga valgetes kleitides leerilapsed. Kuuldused sellest leeripäevast levisid varsti üle linna ja Narvast kaugemalegi. Asi oli puutunud koguni partei kõrvu, kust käidi „demonstratsiooni“ asjus järele pärimas. Kuidagi jäeti asi siiski „sinna-paika“.

Enamlastel oli kavatsus Aleksandri kirikut koguduse käest ära võtta rahvamaja alla, kuid õnneks siiski nii kaugele veel ei jõutud. Üks miilitsamehi, endine puusepp Tarassov, kes konnaeelajana ja trapeetsiturnijana oli kunagi rännanud mööda maad, haudus plaane,

et Aleksandri kirikust tema erilaadse ehitusviisi tõttu saaks esmaklassilise tsirkuse.

Nagu õpetaja Nigol kõneleb, oligi kord üks politruk või ohvitser käinud kirikut vaatamas ja küsinud, kas pingid on pörandi külles lahti või kinni. Nähes, et pingid on kõvasti kinni kruvitud, läinud ta minema.

Muide, huvitav on märkida, et Aleksandri kirikus oli kirikumeheks kommunist Visti, parteikooli lektori ja miilitsajahi isa. Samal ajal, kui poeg jutustas ateistismist ja usu „kahjulikkust oopiumist“ kutsus isa Aleksandri kirikus kellade helistamisega inimesi palvele. Nähtavasti poja survele kellalööja siiski pani hiljem—aprillis 1941—ameti maha.

Lisaks sellele, et vaimulikke püüti kõrvaldada kriminaalparagrahvide abil — selleks nõukogude võim võis leida põhjuseid alati—tehti nende elu raskeks ka majanduslikult. Kirikuõpetaja palgaks oli, näiteks, määratud 150 rubla kuus. Sellelt summalt tuli maksta üksinda tulumaksu aastas 1500 rubla, s. o. kümne kuu palk.

Teisteks maksudeks palgast enam ei piisanud. Pealegi oli ka tüür vaimulikele ette nähtud 7 korda kallim, kui „töölistel ja nendega võrdses loetud isikutel“. Tänu koguduse liikmete poolt kokku tulnud vabatahtlikele annetustele suutsid vaimulikud siiski nõukogude ajal majanduslikult kuidagi toime tulla.

Kogudustel ei lubatud punaste ajal kanda hoolt ka vaeste eest. Aleksandri koguduses likvideeriti juba varakult vanadekodu ja vaeste hoolekande selts. Selle varanduse ülevõtjaks oli seltsi esimees Joh. Karrus, kes oma enamlikku teguviisi õigustas sõnadega:

„Riik on vaene, meie peame teda toetama!“

Kuigi palju see vaene nõukogude riik koguduse vanadekodu varanduse arvel siiski rikkamaks ei saanud. Kuhu üldse vaeste voodid ja lihtne sisse-seade sai, kas võitis selle omale „võitmatu armee“ või partei, selle kohta puuduvad teated. Vanadekodu vanad ise pidid otsima uue ulualuse ja ülalpidaja.

Ära võeti koguduselt ka palve-maja, millest sai kasarm. Leerisaali omakorda kolis sisse Osoaviachim. Õpetaja elumaja võeti enamlaste poolt üle juba varem, kusjuures õpetajale jäeti vaid kantsleiruum. Hiljem üks politruk ütles õpetajale: „Meil läheb seda ruumi e n d i l v a j a, batjushka ehk kolib mujale...“

Küsimusele, kas kõigi nende surveavalduste tagajärjel usuelu punaste ajal liikmeid kogudusest astus välja,

vastab õpetaja Nigol: „Selletaolisi juhtumeid ei esinenud. Pigem võib ütelda, et

usuein muutus elavamaks; kirikud olid peagu alati rahvast täis.“

Ainult enamlaste aja lõpu eel, kui algas küüditamine, kahanes kirikus-käijate arv. See oli ka arusaadav, sest igalüks püüdis end hoida varjus, et ta ei puutuks silma punastele võimudele“.

Kõigele vaatamata jätkati jumalateenistusi ka sel raskel ajal ning isegi sõjapölvil, kui enamline terror muutus veelgi jõhkraks. Sõja puhkedes, juuli esimestel päevadel

keelati ära kirikukellade helistamine,

küllap vist jällegi kartuses, et sellega sakslastele võidakse anda märku. Muide, ka valimiste ajal 1941. a. jaanuaris keelati kirikukellade helistamine põhjendusega, et käimas olevat „suure riikliku tähtsusega toiming“ ja kelladehelistamine võivad seda häirida...

Koguduse juhtivatest jõududest küüditati Venemaale nõukogu esimees Palgi, laekur Laanemets, abilaekur Maks, juhatuse liige Einberg j. t. „Mobilisatsiooniga“ viidi kaasa abiesimees Miller.

Sõja päevil sai Aleksandri kirik kannatada

üsna tunduvalt. Sõja esimestel päevadel ilmusid kirikusse vene sõjaväelased, et vaadata, kas tornis pole mingit salajast vaatepunkti või saatejaama. Hiljem punased seadistasid torni ise vaatluspunkti. 15. juuli plahvatusel purunesid kirikul ja koguduse majadell aknalaasid 95-protsendiliselt. Õpetaja Nigol jutustab huvitava episoodi 15. juuli sündmustest. Tema ise oli viibinud enne plahvatust aias. Ohurünnaku algades tahtnud ta joosta kogudusemaja trepi alla, et olla kaitsitud pommikildude eest. Sissepääs trepi alla aga olnud lattidega suletud ja kuna lattide kõrvaldamine nõudnuks aega, ta viskunud aeda peenarde vahele. Hetk hiljem langes üks pomm otse kogudusemaja trepile... Nagu saatuse näpunäitel ta oli paar päeva enne plahvatust läkitanud abikaasa ja lapsed Narvast ära, kes seetõttu pääsesid õnnelikult.

Päev pärast Narva vabastamist lendas üks enamlaste süütepomm kiriku katusele ja süütas põlema keskmise torni. Õnneks tuli ei pääsenud siit edasi.

Kaunis suures ulatuses sai kannatada ka orel, kuhu lendas sisse shrapnell.

Oreli parandas noor koguduse liige tselomängija Püss, töötades selleks kaks nädalat küllmas kirikus. Teine koguduse liige R. Laide omalt poolt

Tööteenistujaid, kes ehitamist ja raske tööga võidavad merelt uut maad, mis harkitakse viljakaks põlluks.

parandas ära kellatorni, kust plahvatus ajal oli varisenud alla plekki. Muudeks korrastustöödeks võimaldas oma abi Kreenholmi vabrik, kust kingitusena saadi mitmesugust materjali.

Pärast enamlaste lahkumist Narvast peeti Aleksandri kirikus esimene jumalateenistus 22. augustil. Õpetaja Nigol, meenutades seda päeva, ütleb, et liigutavamast ja südamlikumast jumalateenistusest ta on vaevalt üle elanud, kui seda oli augustikuu esimene tänujumalateenistus.

Peetri koguduse õpetaja E. Kiviste jutustab üldiselt samadest raskustest enamlaste võimu ajal, millest oli juttu juba eespool. Koguduse maja Vabaduse tänavas võeti üle juba sügisel 1940. Tollal pandi sinna eesti väeosad, kes pidid loovutama oma kasarmud punasõduritele. Hiljem, kui asusid majja venelased, muutus õpetajal seal elu juba võimatuks. Ka oskasid venelased lühikese ajaga maja muuta selliseks, et uuesti kasutamisele võtmine nõudis põhjalikku remonti. Sõja päevil

asus kogudusemajja hävituspataljon.

Õnneks oma ulualust hävituspataljoni siiski ära ei hävitanud, ja kogudusel jäi seega maja alles. Müüdi enamlaste tagakiusamise ja sõja päevil kogudus eriti raskesti kannatada ei saanud. Kirikuski purunes lahingumõlludes vaid 70 aknaruutu.

Koguduse juhtivatest tegelastest küüditati Venemaale nõukogu esimees Meret.

Enamlaste ajal oli kogudusel suuri raskusi jooksvate väljaminekute katmisega. Näiteks tuli elektrivoolu eest maksta 5 rubla 50 kop. kilovatt-tund, kuna samal ajal tavaline taks oli 40 kop. kilovatt. Sellise hinna juures elektri kasutamine täies ulatuses osutus võimatuks, kuigi koguduseliikmed vabatahtlikult ja hea meelega suuendasid annetusi. Kõigepealt tuli loobuda oreli löötsa kallimast elektriga. Selle töö võtsid enda peale koguduseliikmed vabatahtlikult. Kannatamisaja õhtustel jumalateenistustel valgustati kirikut ainult laulu ajaks, kuna juhtlust kuulati hämaras kirikus.

Kiriku laulehti kusaagi trükikojas ei trükitud, mispärast tuli ajada läbi

vanade laulehtedega. Et neidki oli tagavaras piiratud, siis tulid laulehed pärast jumalateenistust hoolikalt säilitada.

Paistis silma ka, et isikutel, kes teenisid nõukogude asutustes tehti takistusi kirikus käimiseks. Paljud riskeerisid siiski ja püüdsid salajasest valvest hoolimata käia kirikus.

Kurioosumina märgib õpetaja Kiviste, et sageli matuste puhul

toodi kirikusse ka punaseid pärgi.

Need olid soetatud ametiühingute poolt, kes olid sunnitud „pidama joont“. Õpetaja loomulikult sellest tülküsimust ei teinud, kas pärg on punane või must.

Kiriklikult hoolitsemisest laste eest tuli õpetajal hoiduda. Kord, kui maeti Narva-Jõesuu kooliõpetajannat Koppelit, oli matusest osa võtnas ka Narva-Jõesuus algkool H. Kalmo juhtimisel. Viimane vastavalt enamlaste käsule lastega kirikusse ei tohtinud minna, vaid jäi kirikuuksele ootama vaimuliku talituse lõppu. Kuna ilm oli külm, läksid siiski mõned lapsed kirikusse. Sellest aga sai teada enamlik ülemus ja juhataja Kalmo kutsuti parteisse venelase Tshernovi juurde aru andma.

Selline oli nõukogude võimude „usuvabadus“.

Õpetaja Kiviste oli punaste ajal olnud kord kõnelus ka kommunist linnapea Koppelasega, kes hiljem Kreenholmi teel autoõnnetusel sai raskesti vigastada, mistagajärjel ta hiljem kuuldavasti suri. Koppelas oli käitunud enamlaste kohta ebatavalise viisakusega ning ütelnud, et tema ei kavatsevat usu ega kiriku vastu midagi ette võtta, kuna konstitutsioonis on märgitud, et nõukogude riigis valitseb usuvabadus. Punasel linnapeal kihelus siiski südamele üks „must“ mälestus — nimelt, et õpetaja Kiviste oli teda ennast kiriklikult laulatanud. Et kaasseltsimeeste ees seda enamlast „surmapattu“ õigustada, ta öelnud õpetaja Kivistele, et see laulatus olnud üldse üks arusaamatus, kuna tema ei olevat kunagi kirikut pooldanud ja ainult naise pealekäimisel lasknud end kiriklikult laulutada.

Kui randlased käisid parvega kalal

Punaste ajal ei tohtinud kalur paadiga minna merele. — Viru kalurite väljasaateld püügihooja eel

Kevade lähenemine toob ka Viru ranna kalurite ellu uusi ülesandeid, mis seisavad eeloleva püügihooja ettevalmistusis.

Neist ettevalmistustest olenevad kogu eeloleva püügi tagajärjed. Viru ranniku kalurid said üsna raskelt kannatada kommunistliku rezhimi tagajärjel. Hävisid paljud mootorpaadid, kuid kaotus on suur ka püüniste osas. Need rasked hoobid, mida lõi kommunist Viru kalandusse, tasandatakse hoolas tööga võibolla juba tänavu suvel. Talvel võis kalurikülades hommikust õhtuni näha naisi, kes kodusid käisid uusi püüniseid ja parandasid ka vanu. Nüüd, kus kevad ukse ees, on see töö võtnud kiirema tempo. Ja isegi mehed töötavad naitel abiks, kui leidub vaba aega. Umastusse pole jäetud ka jaa kogumist, mis on tervilikk kalade otstarbekohaseks säilitamiseks suvel. Muist aga valmistab petrooleumi saamine mootorite jaoks. Kuna väljasaateld selleks on väikesed, siis asutakse hooliga korda andma purjepaate, mis varem olid juba unustusse jäänud. Praegu toimab Viru rannikul üsna ainult mõni üksik purjepaat. Tähelepanu väärib kaluriküla Vergi, kus on säilinud suuri purjepaate, milledega on käidud sama kaugel kalastamas kui mootorpaatidega.

Pole veel aastati möödunud ajast, kus kalur viis võrgud jalgsi või ka omatehtud parvega merre. Kuigi tundub uskumatu, on see siiski tõsi. Kui mineval suvel paadid kalurilt ära võeti, siis polnud enam muud abinõu endale leivakõrvase saamiseks, kui

võrgud jalgsi merre viia. Suvel tulevad lestad madalasse vette ja neid võib püüda juba rannani ula-

tuvas vees. Ja mitte harva ei toodud „jalgsipüügil“ koju oma 100 — 200 lesta. Nii oli värske kala oma laual ja sisemaa rahvalegi jätkus sellest „soolase“ viimiseks.

Hiljem arenes püügiviis, ehitati parved, milledega püük oli lihtsam, kuna polnud vaja vees sumada. Pealegi sai võrke kaugemale viia. Alti neemes võis näha niisugust kahest suurest palgist kokkukõõdud ning laudadega kaetud „paati“, millele kaks kohalikku kalurit seadsid oma võrke ja köisi. Selle olid nad ise meisterdanud. Üks meestest asus aerude juurde, kuna teine aitas rannaääres pika rüdvaga parve edasi liikuda. Nii lihtsates see kohmakas veesõiduk aeglaselt lahele, kus võrgud merre heideti. Hilisõhtul võis sarnaseid püügiparvi rohkemgi näha.

Selliste „veesõidukitega“ ei keelatud otseselt merele minemast, oli ju arusaadav, et keegi sellega ei suuda põgeneda „punasest paradiisist“. Üks kalur jutustas juhtumist, kus venelaste rannavalvelaev ühe sellise püügiparve puruks lasknud lahes, kui see õõsel rannast lahti pääsis, pidades seda arvatavasti vaenlasele kuuluvaks. Niisuguseid parvi võis leida igal pool Viru rannikul seni,

Puitesemed asendavad metalli

Majandusdirektoriumis on välja loodatud rida huvitavaid puitesemete mudeleid, mida hakatakse käsitöölustlikult valmistama üle kogu maa. Lähemal ajal osutakse nende esemele massilisele valmistamisele, nii et võrviilise metallide kogumise aktsiooni järelkorjanduse ajaks oleks võimalik puidust kleepidomele ja kardina-puudega asendada vastavaid vaseid või pronksist esemeid.

Lumekellukesed idas. Isake Stalini: „Neetud, varsti saabub kevad!“

